Eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma

Teknologian tutkimuskeskus VTT:n asiantuntijalausunto käsittelee tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (TKI) kestävän kasvun ohjelmassa.

Suomen talouden ja koko yhteiskunnan elpyminen edellyttää investointeja tutkimukseen ja innovaatioihin. EU:n vaatimien kriteerien mukaan jäsenmaiden kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa on huomioitava eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaiset suositukset. Tuoreimmissa Suomelle annetuissa suosituksissa Suomea kehotetaan keskittämään investointeja tutkimukseen ja innovointiin. **EU-elvytyksessä on panostettava koko TKI-ketjun toteuttamiseen sekä erityisesti suomalaista elinkeinoelämää uudistaviin TKI-infrastruktuureihin ja testausympäristöihin.**

Ohjelman painopiste 1 (*Koulutuksella ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takaisin kestävän kasvun uralle*) keskittyy osaamistason nostamiseen ja TKI-yhteistyön vahvistamiseen sekä tutkimusinfrastruktuurien ja innovaatioympäristöjen vahvistamiseen. Rahoituksesta valtaosa tulee käyttää Suomen kilpailukyvyn parantamiseen vauhdittamalla suomalaisen elinkeinoelämän uudistumista. Elinkeinoelämän uudistaminen vaatii kehityksessä olevien ratkaisujen testausta, pilotointia ja tuotannollisia investointeja. Nyt suomalaiset TKI-infrastruktuurit ja testausympäristöt eivät ole riittävällä tasolla, jotta voisimme mahdollistaa teollisuuden nopean elpymisen sekä meneillään olevan poikkeusajan tarjoaman mahdollisuuden kilpailukykyloikalle.

Selonteon mukaan investoinnit tutkimusinfrastruktuureihin sekä tutkimus-, kehittämis- ja testausympäristöihin toteutetaan Suomen Akatemian ja Business Finlandin kilpailullisilla rahoitusinstrumenteilla. Olemassa olevat TKI-instrumentit ja -rakenteet ovat tehokkaita elvytysrahoituksen liikkeelle saamiseksi. **Jatkovalmistelussa on tärkeää huomioida tutkimusinfrastruktuurien ja testausympäristöjen erityispiirteet, ja että käytettävät instrumentit aidosti tukevat selonteossakin vaadittavaa tutkimustoimijoiden ja yritysten yhteiskäyttöisyyttä.** Vihreä siirtymä ja digitalisaation kiihdyttäminen, joita EU-elvytyksen kautta tavoitellaan, vaativat investointeja sellaisiin testausympäristöihin ja pilotointilaitoksiin, joissa tutkimustoimijat yhteiskäytössä yritysten kanssa testaavat sellaisia uusia ratkaisuja, joissa on suuri potentiaali, mutta jotka eivät vielä yllä kannattavaan liiketoimintaan. Ratkaisujen pilotointi on yrityksille elintärkeää ennen siirtymistä kaupallisiin sovelluksiin ja globaalin mittaluokan skaalattavuuteen. **Näin ollen BusinessFinlandille on varmistettava elvytyskokonaisuudessa riittävä investointirahoitus testausympäristöihin.**

Lisäksi valmistelussa tulisi huomioida, että joidenkin TKI-kokonaisuuksien osalta Suomen Akatemian ja BusinessFinlandin kilpailulliset instrumentit eivät tuo parasta lopputulosta. Tällaisia ovat kansallisesti erityisen merkittäviin avainteknologioihin kuuluvat ja laajat kokonaisuudet, kuten VTT:n kumppaneineen ehdottama kokonaisuus mikroelektroniikan ja kvanttiteknologian yhteiskäyttöinen kehitysympäristö tutkimuksesta tuotantoon. **Näissä kokonaisuuksissa tehokkain väylä olisi tehdä lisäys suoraan VTT:n valtionapuun**. Suoralla valtionavulla VTT pystyy nopeasti uudistamaan ja ylläpitämään investoinnein jo olemassa olevia kansallisesti keskeiseksi määriteltyjä

infrastruktuureja, sekä luomaan uusia merkittäviä, yhteiskäyttöisiä infrastruktuurikokonaisuuksia. Näin taataan pitkäjänteisyys ja ehkäistään kansallisesti keskeiseksi määriteltyjen kokonaisuuksien pirstaloituminen yksittäisiksi hankkeiksi. Tämä antaa myös yrityksille hyvät mahdollisuudet infrastruktuurin yhteiskäyttöön ja infrastruktuuriin perustuvaan pitkäjänteiseen teknologiakehitykseen sekä uusien vientituotteiden ja palvelujen synnyttämiseen.

Tutkimusinfrastruktuurien ja testausympäristöjen kehittämisen ohella selonteossa TKI-toimien tehostamisen kannalta tärkeä kokonaisuus on julkisten ja yksityisten TKI-toimijoiden joustavien kumppanuusmallien vahvistaminen. **VTT:n näkemyksen mukaan elpymisrahoitus tuo hyvän mahdollisuuden toimeenpanna kansallisen TKI-tiekartan visio uudesta kumppanuusmallista.** Kumppanuusmallilla tuodaan saman haasteen pariin koko TKI-ketju perustutkimuksesta yrityksiin. Kumppanuusmallilla nopeutetaan perustutkimuksen tulosten ja kehitettyjen teknologioiden siirtymistä yritysten ja muun yhteiskunnan käyttöön ja ratkaistaan näin yhteiskunnallisia haasteita ja luodaan uutta kasvua sekä kannustetaan yrityksiä TKI-panostusten kasvattamiseen.

TKI-toiminnan tukeminen ei saa pelkistyä painopisteen 1 alle, vaan VTT pitää tärkeänä, että myös muissa ohjelman painopisteissä huomioidaan tutkimuksen, kehittämisen ja innovoinnin välttämättömyys EU-elvytyksen tavoittelemien vihreän siirtymän ja digitalisaation kiihdyttämisessä. Erityisesti TKI-toiminnot tulisi olla sisäänrakennettuna painopisteen 2 (*Vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta*) toimenpiteissä. Esimerkiksi energiajärjestelmän murros edellyttää uusien teknologioiden käyttöönottoa, joka vaatii tutkimusta ja innovointia. Painopisteen 2 alateemojen toimet on suunnattava rajalliseen määrään hankkeita, jotta Suomeen voi syntyä vaikuttavia ja työllistäviä sekä uutta luovia lukuisia toimijoita sisältäviä konsortioita. Selonteossa mainituille pilotti- ja demonstraatioinvestoinneille tulee luoda tarvittava rahoitusinstrumentti Business Finlandiin.

Espoossa 11.1.2021

Ilmari Lastikka
VP International Affairs